המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קיד.

איברא. נחמת: **עליה רמי.** שיהא לו לדקה שהכתוב הטיל עליו לעשות לו לדקה להלך לפניו: **מיכה מיכה.** גבי לוה ומלוה כתיב וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך[ב] וגבי ערכין כתיב ואם הוא מערכך[ג]: **דכר זה [שאלתי].** אם למדנו גזירה שוה דמיכה מיכה ולא תאמרו לי דבר: **כרס כך היפס שאילה.** אבל כן נשאלה שאילה אחת בבית המדרש מינה יש ללמוד שאין מסדרין: **כרי עלי מנה לבדק הבית.** והשגת יד לא כתיב אלא בערכין[ד] אבל שאר הקדשות אין נידונין בהשג יד ומה שיש לו גוזין הימנו והמותר יגבו לאחר זמן אם יעשיר: **מהו שיסדרו לו.** כשבאין למשכנו: **שמחזירין.** שמלוה מצווה להשיב לו את העבוט: **אין מסדרין.** להשאיר לו כלום משנא למכור לאחר שלשים: **נדר בערכך.** כי יפליא נדר בערכך נפשות (ויקרא כז) הקיש נדרים לערכין: **סהוא לנידון בכבודו.** היקש נדר לערכין להכי אתא שאם אמר דמי לבי או רשאי או כחילי עלי נותן דמי כולו אבל אם אמר על אבר שאין הנשמה בו דמיו עלי שמין אותו כעבד הנמכר בשוק כמה הוא שוה ביד וכמה הוא שוה בלא יד להא מילתא איצטריך למיגמר נדר מערכין גבי ערכין כתיב (שם) ערכך נפשות אם אמר ערך אבר שהנשמה תלויה בו עלי נותן דמי כולו ואם אמר ערך ידי עלי לא אמר כלום שאין ערך כתוב אלא לנפש: **נידון בכבודו.** האבר נידון לפי כבודו שאם הנשמה תלויה בו נותן דמי כולו: **ויסדרו לב"ח.** גמרא קא פריך לה: **שמחזירין.** מיום אל יום את כלי הלריך לו: **אינו דין שמסדרין.** כשבא למכור לאחר שלשים יום ישאיר לו כדי חייו כגון מטה ומפץ והנך דאמר בערכין (דף כג.): **ואידך.** תנא קמא דמתני' דאמר מסדרין לנבעל חוב דקתני אם מת אינו מחזיר ליורשיו הא לו מחזיר לעולם: **הא.** הוא דכתיב בערכין[ה] דרש ליה עד שיהא במכותו מתחילתו ועד סופו שאם הערך עלמו עני והעשיר קודם שהעריכו כהן אינו נידון בהשגת יד אלא נותן ערך עשיר: **ויחזירו בהקדש.** העבוט עד שלשים יום: ערות

איברא עליה קרמי משום שנאמר [1]ולך תהיה צדקה איבעיא להו מהו שיסדרו בבעל חוב מי גמר מיכה מיכה מערכין או לא ת"ש דשלח רבין באגרתי' דבר זה שאלתי לכל רבותי ולא אמרו לי דבר ברם כך היתה שאלה האומר הרי עלי מנה לבדק הבית מהו שיסדרו ר' יעקב משמיה [2]דבר פרא ור' ירמיה משמיה דאילפא אמרי ק"ו מבעל חוב ומה ב"ח שמחזירין [3]אין מסדרין הקדש שאין מחזירין אינו דין שאין מסדרין ור' יוחנן אמר נדר בערכך כתיב מה ערכין מסדרין [4]אף הקדש מסדרין ואידך ההוא לנידון בכבודו הוא דאתא מה ערכין [5]בנידון בכבודו [6]אף הקדש נידון בכבודו ויסדרו בב"ח ק"ו מערכין ומה ערכין [7]שאין מחזירין מסדרין בעל חוב שמחזירין אינו דין שמסדרין אמר קרא [8]ואם מך הוא מערכך הוא ולא ב"ח ואידך [9]הא' עד שיהא במכותו מתחילתו ועד סופו ויחזירו בהקדש קל וחומר מב"ח ומה בעל חוב שאין מסדרין מחזירין הקדש שמסדרין אינו דין שמחזירין אמר קרא [1]ושבב בשלמתו וברכך יצא הקדש שאין צריך ברכה ולא והכתי' [3]ואכלת ושבעת וברכת וגו' אלא אמר קרא ולך תהיה צדקה מי שצריך צדקה יצא הקדש שאין צריך צדקה אשכחיה רבה בר אבוה לאליהו דקאי בבית הקברות של עובדי כוכבים א"ל מהו שיסדרו בב"ח א"ל גמר מיכה מיכה מערכין גבי ערכין כתיב ואם מך הוא מערכך גבי ב"ח כתיב [10]וכי ימוך אחיך מנין

הקדש שאין מחזירין אינו דין שאין מסדרין. ומ"ת ערכין יוכיח שאין מחזירין ומסדרין ויש לומר דמה לערכין שהם קנים ואינן נוהגים אלא בארם ובכן ברית ולא בטומטום ואנדרוגינוס ופחות מבן חדש אבל הקדש חל על כל דבר: **ואידך** ההוא [11]גדון בכבודו הוא דאתא. ומ"ת מ"מ נילף מני בהקדש דמסדרין [12]דאין היקש למחלה ואין לומר דהיקש משמע דלא אתא אלא לגדון בכבודו דכתיב נדר בערכך נפשות דמשמע (ב) דבר שהנפש תלוי בו אבל לדבר אחר לא הוקשו דהא בפרק שור המתומים (ערכין ד' כד.) אמרינן מנין שלא יהא מרגלית לקנים פירוש אם אמר ערכי עלי ויש לו מרגלית שוה מנה ובמקום שעומדין אינה שוה אלא חמשים לפי שאין שם עשיריה שיקנו אותה מנין שאין להעריכה אלא בג' זוזים שנאמר (ג) והיה ערכך ביום ההוא כמו שהוה ביום ההוא וכפ' השיג יד (שם דף יח.) אמרינן אתא הקשת הקדש לערכין לגידון בכבודו ולמרגלית לקנים והכא (ג) חד מינייהו אלמא לכל מילי מקשינן [13]ואריך לומר דסברא דק"ו מבטל היקשא כיון שיבול להעמיד היקשא לדבר אחר [14]כן משמע בפרק קמא דזבחים (דף י:) דקאמר תנן התם ר"ע אומר כל הדמים שנכנסו להיכל לכפר פסולים ואכ"א חטאת בלבד ר' אליעזר אומר אף האשם שנאמר כחטאת כאשם ופריך בשלמא רבי אליעזר כדאמר טעמא אלא רבנן מאי טעמייהו אמר רבא אשם שנכנס דמו לפנים פסול לא מצית אמרת מק"ו כו' אלמא ק"ו מבטל היקשא דכחטאת כאשם כיון דאיכא לאוקמא היקשא לדבר אחר והיא דס"פ כל הבשר (חולין דף קטו:) דגמרי בשר בחלב אסור באכילה בג"ש דקדש קדש מאנשי קודש תהיון לי וגו' ואיסור הנאה יליף מק"ו מערלה ואית דדרש בג"ש [15]לגמרי לאיסור אכילה ולהיתר הנאה לא דמי להכא אפילו יהא היקשא וק"ו כמו ג"ש וק"ו דאפילו מאן דיליף התם ק"ו מני סבר הכא דאין היקשא למחלה דהתם ע"י ק"ו אין סותר ג"ש כלל משום דקרא דבשר בשדה טרפה דאיירי בבשר שיצא חוץ למחיצתו איירי גם באיסורי הנאה כגון בשר קדשים שיצא חוץ ממחיצתו שהוא בשריפה ומאן דלא יליף איסור הנאה בק"ו משום ג"ש היינו משום דאכילה והנאה חדא היא אבל הכא מודה דעבדינן ק"ו למסדרין כיון דמתוקים ההיקש למילתא אחריתי וע"ע דבהרבה מקומות בת"כ ובגמרא שרוצה לעשות ק"ו וסותר אותו ע"י היקש או ג"ש אם יש בכל מקום שלא נוכל להעמיד ההיקש או הג"ש לד"א ומ"ת דאמרינן בערכין בפרק קמא (דף ד:) דאם חמור זה הקדש דאם עבד זה הקדש הוא והקדש שותפין בו ולא אמר דגידון בבכבודו בערכין פריך לה ומשני כאן בקדשי מזבח כאן בקדשי בדק הבית דהכא מיירי בקדשי מזבח. ר"י:

מה ערכין נידון בכבודו. פי' בקונטי' דדרשינן מנפשות וא"ת מה צריך קרא דמאי שנא ממזקין דאם קיטעו ידו אומדין כמה הוא יפה בידו וכמה הוא יפה בלא יד וה"נ יש לנו לשום כמה הוא שוה באבר שהנשמה תלויה בו וכמה הוא שוה בלא ממנו דהיינו ערך כולו דאינו שוה כלום אם היה נוטל אותו אבר וי"ל דאמר בפרק האומר משקלי (ערכין דף יט:) דאין שמין בערכין אומד של מזקין אלא שמין אותו כאילו היתה ידו מוכתבת לרבו לאשון ולא כמו שנטלה לגמרי דאז מתבנה העבד ושוה הרבה פחות וה"נ אין שמין באבר שהנשמה תלויה בו אי לאו דכתיב נפשות: **מה** ערכין שאין מחזירין מסדרין. וא"ת כיון שמסדרין ומניחין לו שיעור המפורש במשנה א"כ מה חזרה שייך דהרי מניחין לו לגמרי כדי לרבו ומה יחזיר לו עוד ותור"ת דכשנטל ממנו בתורת פרעון אז מסדרין אבל כשנטל בתורת משכון דמייבי ערכין ממשכנין אותן אז אין מסדרין ושייך חזרה:

ואידך עד שיהא במכותו בו'. פירש בקונטרס דהיינו רבנן דמתני' ולפי' ר"ת דלקמן דרבנן דמתניתין מני סברי דאין מסדרין נ"ל ואידך היינו הני דאינעיא להו מהו שיסדרו בבעל חוב אי נמי בריימתא דתנא לעיל דמסדרין: **במכותו** מתחילתו ועד סופו. למעוטי עני והעשיר וחזר והעני דעתו ערך עשיר כרבי יהודה דבפרק השיג יד (שם דף ח.):

מהו שיסדרו בבעל חוב. [16]פסק ר"ת בספר הישר דאין מסדרין בבעל חוב דהא דשב"ג דמתני' מסיק לעיל דסבר דאין מסדרין בב"ח וקי"ל (נ"ק דף סט.) הלכה כרשב"ג במשנתנו היכא דלא פסק גמרא כמאן דפליג עליה ולא מצינו בכל אמוראים דשמעתא שום אמורא שסבר בהדיא שמסדרין וראה בר אבוה דאמר ליה לאליהו מהו שיסדרו בבעל חוב וא"ל גמר מיכה מיכה מערכין נראה לר"ת דגרסינן מנין שמסדרין בבעל חוב כלומר מנליה למאן דאית ליה מסדרין וכן גרים בה"ג וכן נראה דאי כגי' הספרים דקבעי מהו שיסדרו בבעל חוב הוה ליה למימר מסדרין שהרי הטעם לא היה שואל אלא ודאי מנין גרם ולעולם אין מסדרין ס"ל וכפ' השיג יד (ערכין שם) דפליגי רבי יהודה ורבנן בעני והעשיר וחזר והעני דר' יהודה סבר נותן ערך עשיר ומפרש בגמרא דטעמא דרבי יהודה משום דכתיב ואם מך הוא עד שיהיה במכותו מתחילתו ועד סופו מכלל דרבנן דפליגי עליה דרבי הוא ולא בבעל חוב דדוקא בערכין מסדרין ולא בבעל חוב כדדרשינן לעיל ויחיד ורבים הלכה כרבים ויש לדחות דדרשינן הוא ולא אשתו כדדרשינן לעיל ועוד הבית רליה דאמרי' בפ"ק דב"ק (דף יא: ושם ד"ה אפילו) מיניה ואפילו מן גזימא דעל כתפיה וכי תימא דהיינו דמפשיטין אותו גזימא דאלפא זוזא ויהבינן ליה גזימא אחרינא דמזא ליה הא ליכא מידי דלא חזי ליה כרשב"ג דלעיל ועוד דפסיק רב אלפס בפרק שמנה שרצים (שבת דף קיח.) כר"ש דאמר כל ישראל בני מלכים ומיהו אמרינן התם דפסיק כר"ש ולא מטעמיה ורבנן דמתני' נמי מני סברי דאין מסדרין ומיירי

מסורת הש"ס

(א) [עי' תוס' תמורה י. ד"ה איתמר], (ב) מרגיס סה:, (ג) [ערכין ד: יח.], (ד) [ערכין ח:] גי' רש"ל אלו הוא וכו', (ה) [וקרא כה], (ו) [שם כז], (ז) [שם], (ח) [ויקרא כז], (ט) [נדרים ז.], (י) [וכן משמע מר"ן], (כ) [שם קמח.], (ל) עיין רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואידך ההוא בו' וצ"ל דסברא דק"ו. עיין בכורות דף לג ע"א תוס' ד"ה וכ"ה:

עין משפט נר מצוה

קמב א מיי' פ"ג מהל' ערכין הל' טו סמג עשין קלא:
קמג ב מיי' שם פ"ג הל' ו:
קמד ג מיי' שם הל' ד:
קמה ד מיי' שם פ"ג הל' יד סמג שם:
קמו ה מיי' שם הל' ה:

תורה אור השלם

1 הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרַכְךָ וּלְךָ תִהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים כד יג

2 וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהֵעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן:

ויקרא כז ח

3 וַאֲכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

דברים ח י

4 וְכִי יָמוֹךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ:

ויקרא כה לה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com